

BİPOLAR BOZUKLUK VE ŞİZOFRENİ HASTALARININ 1. DERECE AKRABALARINDA UYKU VE BİYOLOJİK RİTİM BOZUKLUKLARININ ENDOFENOTİP OLARAK ARAŞTIRILMASI: ÖN BULGULAR

Beyzanur Ereğli¹, Ayşe Kurtulmuş Çalış¹, Fatma Büşra Parlakkaya Yıldız¹, Zülal Çelik¹

¹*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Göztepe Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*

Giriş: Şizofreni (SCH) ve Bipolar Bozukluk (BB) aynı spektrum üzerinde örtüşen bozukluklar olarak kabul edilmektedir. Psikiyatrik bozuklukların genetik zemine sahip olduğu ailelerde, henüz tanı almamış bireylerde hastalıkla ilişkili endofenotip olarak adlandırılan bazı özelliklerin görülebileceği öne sürülmektedir. Tanı almamış birinci derece akrabalarla çalışmak, psikiyatrik bozuklukların altında yatan nörobiyolojik mekanizmaları aydınlatmak açısından önemlidir. Sirkadiyen ritim, organizmada yaklaşık 24 saatlik periyotlarla işleyen, başta uyku- uyanıklık döngüsü olmak üzere hormon salınımı, vücut ısısı, bilişsel performans ve duygudurum gibi birçok fizyolojik ve davranışsal işlevi düzenleyen bir biyolojik zamanlama sistemidir. Bu çalışmada, SCH ve BB tanılı bireylerin birinci derece yakınlarında uyku kalitesi, biyolojik ritim bozukluklarını incelemeyi ve bu grubu aile öyküsü olmayan sağlıklı bireylerle karşılaştırmayı amaçladık.

Yöntemler: Gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde ANOVA testi kullanılmıştır. Çalışmaya 18 yaş üstü toplam 139 katılımcı dahil edilmiştir: Şizofreni tanılı bireylerin birinci derece akrabalarından (SCH-BDA) 48 katılımcı, Bipolar Bozukluk tanılı bireylerin birinci derece akrabalarından (BB-BDA) 45 katılımcı ve birinci derece akrabalarında psikiyatrik hastalık öyküsü bulunmayan 46 sağlıklı kontrol (SK) yer almıştır. Dahil

edilme kriterlerini karşılayan gönüllülerin Sosyodemografik Veri Formu ve Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ), Biyolojik Ritim Değerlendirme Görüşmesi (BRIAN), Sabahçıl- Akşamcıl Anketi (MEQ) ölçek puanları gruplar arasında istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır. Etik Kurul Karar No: 2025/0062

Sonuçlar: Çalışmaya katılanların yaş ortalaması BB-BDA için 46.23 ±14.60, SCH-BDA için 51.17 ±14.28, SK için 32.00 ±7.73 idi (F=28.89, p<0.001). PUKİ toplam puanları ve MEQ toplam puanları açısından gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmadı (sırasıyla F=1.57, p=0.213 ve F=0.67, p=0.513). SK grubu, BB-BDA ve SCH-BDA gruplarına kıyasla anlamlı derecede daha yüksek BRIAN toplam puanına sahipti. (F=4.14, p=0.018).

Tartışma ve Sonuç: Bulgularımız gruplar arası yaş farklılığı gibi karıştırıcı faktörlerle ilişkili olabilir. Ayrıca, çalışmada öz bildirim ölçekleri kullanılmış olup, objektif bir yöntem uygulanmamıştır. Gelecekte aktigrafi veya düşük ışık melatonin ölçümü gibi daha objektif değerlendirme yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, şizofreni, sirkadiyen ritim, endofenotip